

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA
DE

**DOLORIBVS CAPITIS,
SCANDALO MEDICORVM
DIFFICVLTER REMOVENDO**

QVAM
ANNVENTE SVMMO NVMINE
CONSENTIENTE ORDINE AMPLISSIMO MEDICO
IN ALMA FRIDERICIANA
PRÆSIDE

*VIRO EXCELLENTISSIMO EXPERIENTISSIMO
DOCTISSIMO QVE*

DN. D. JOANNE JVNCKERO

MEDICINÆ PROFESSORE PVBLICO ORDINARIO
PATRONO AC PRÆCEPTORE PIE DEVENERANDO

PRO GRADV DOCTORIS
SVMMISQVE IN ARTE SALVTARI HONORIBVS AC
PRIVILEGIIS LEGITIME IMPETRANDIS

Anno MDCCXXI. d. Febr.

PVBLICÆ ERVDITORVM DISQVISITIONI SVBMITTIT
AVCTOR RESPONSVRVS

IOANNES CHRISTOPHORVS UNTZER,
HALENSIS.

HALÆ MAGDEBVRGICÆ,
Typis IOANNIS CHRISTIANI HILLIGERI, Acad. Typogr.

FACULTATIS MEDICINAE
 UNIVERSITATIS
 DOCTORIBUS CAPITIS
 SOANNIAE
 HONORABILIBUS
 PATRONIS
 PRO DOCTORIBUS
 JOHANNES CHRISTOPHORUS
 PATRONUS
 UNIVERSITATIS

VIRIS

AMPLISSIMIS, EXCELLENTISSIMIS ATQVE EXPERIENTISSIMIS

DOMINO

JOANNI JUNCKERO

MEDICINÆ PROFESSORI PVBLICO ORDINARIO

NEC NON

PÆDAGOGII REGII ET ORPHANOTROPHEI HALENSIS PRACTICO
CELEBERRIMO

PATRONO, PRÆCEPTORI ET PROMOTORI SVO
ÆTERNVM VENERANDO,

DOMINO

JOANNI EBERHARDO
JUNCKERO

MEDICINÆ DOCTORI

ET APVD HALENSES PRACTICO DEXTERRIMO FELICISSIMOQVE
DOMINIS ET FAVORIBVS, PARENTVM
INSTAR COLENDIS

PRO TOT TANTISQVE BENEFICIORVM GENERIBVS IN ME
MEOSQVE QVAM LARGISSIME COLLATIS

CVM OMNIGENÆ PROSPERITATIS ET FELICITATIS DEVOTIONE
IN GRATIÆ MENTIS TESSERAM

PIA VENERATIONE

DISSERTATIONEM HANC INAVGVRALEM

D. D. D.

A V C T O R.

PROOEMIUM.

Consideratu omnino dignum
 est, plurimorum eorum mor-
 borum, quos a longiore du-
 ratione *Chronicos* schola me-
 dica vocare solet, a nimia humorum quanti-
 tate, tantum non semper dependere, & mole-
 sta in iis symptomata, scilicet motus, varios
 dolores efficientes, ad hæmorrhagias natura-
 les producendas respectum habere. Quam-
 vis enim prioribus temporibus causæ horum
 morborum ex vitioso qualitatis fonte plurimi
 deriuare voluerint: longe tamen in hac re
 felicitus est sæculum nostrum, quippe quo
 eruditorum virorum solertissimæ observa-
 tiones id effecerunt, vt hæmorrhagias natu-
 rales & molimina ad illas tendentia a læsa flu-
 idorum proportione seu a molesta eorum quan-
 titate deducere plurimi soleant, eaque ratione
 certiolem ad curandum viam præmonstrent.
 Interim minime negandum est multas adhuc
 difficultates horum morborum curationem
 pre-

premere: quem enim fugit, quam difficulter superari possint morbi congestionum & spasmodorum, quamque raro afflictiones arthriticæ, hypochondriacæ, hysteriæ per medicamenta funditus auferri possint. Imprimis autem hæc difficultatis adfertio de doloribus capitis verissima est: in his enim therapeuticæ occupationes & practica tentamina per plures sæpe annos extenduntur, raro autem constans solamen adferre observantur. Quid hujus moræ & difficultatis causæ sit specialioris, id in hac dissertatione passim indicatum est; eam enim ob rationem hoc de Doloribus capitis thema eligendum putavi, quoniam in eo amplissimus practicæ utilitatis campus aperitur. Faxit Deus vt labor meus quantuscunque fructuosus sit, & multorum adflicta capita sublevare possit.

CAPUT I.

Theoriam dolorum capitis sistens.

§. I.

DOlores capitis adeo inter homines noti sunt, ut solo nomine, qui sint, quisque nouerit; quare superfluum imo lectori tediosum iudico, si rem satis planam & definitam aliis verbis definire & nominis

ideam per illa clariorem reddere vellem. Oriuntur autem capitis dolores ordinarie a speciali, eaque copiosa, humorum versus caput congestione, cum quidem in finem suscepta ut sanguis abundans per nares excerni debeat.

§. II.

Dum de doloribus agimus, pluralis numerus docet, plures huius morbi species sub generaliori titulo esse comprehensas. Quarum vero *quatuor* potissimum in medicorum scholis scriptisque vulgo receptas offendimus. *Prima* audit *Cephalalgia*, reliquis multo frequentior. *Alter*a species feminis propria est, & ab HIPPOCRATE *Ileos hœmatites*, a SYDENHAMO autem *clavus hystericus* appellatur. *Tertia* dicitur *cephalea*, & omnium grauissima est. *Quarta* vocatur *hemicrania* & capitis alterum tantummodo latus adfligit.

§. III.

Quamvis autem hi morbi respectu causarum & finium multum conveniant: eos tamen aliqua sejungit differentia, quæ in praxi medica neutiquam negligenda est. Hinc, quod ad primam attinet speciem, vilissima omnino eius est distinctio in *idiopathicam*, quæ a sanguinis abundantis immediata versus caput congestione oritur & hinc *pure sanguinea* est, & *symptomaticam*, cuius causa vel in ventriculo & sic dictis primis viis hæret, vel in aliis morbis, imprimis febribus acutis, ab humorum translatione ad caput contingit. Alia porro datur differentia, in praxi non inutilis, quam *subiectorum* & *temperamenti* diuersitas facit: Phlegmatici enim & sanguineo-phlegmatici, *Cephalalgia serosa* frequentius laborant, & dolores non tam vehementes, sed magis grauatiuos habent,

bent, qui ordinatè in coryzam, raucedinem reliquosue catarrhales affectus resoluuntur. Est vero & alia cephalalgia species, quæ ratione prognosteos a sanguinea multis modis diuersa, & sæpius instantis apoplexiæ signum est. Hæc adultiores, præsertim summe plethoricos, prægressa eximia sanguinis commotione, præter opinionem quasi adgreditur, dum ab occipite oriens, tensoriis maxime doloribus cerebri interiora penetrat & vertigine accedente, breui post sensuum vigoris sequitur amissio.

§. IV.

His de prima dolorum capitis specie præmissis, monendum est, qua ratione reliquæ species ab hac & a se inuicem differant. *Clonus* quidem *hystericus* a *cephalalgia* non nisi causis specialioribus distinctus est, dum a sanguinis menstrui in feminis, imò non numquam hæmorrhoidalis virorum, ad caput restrictione ortum ducit. *Cephalæa* autem cephalalgiam & gradu & duratione longe superat, siquidem a congestione rheumatica potius, quam simplici hæmorrhagica, oritur. Interim non negandum est, quod cephalalgia simplex per frequentem causarum repetitionem in sexu potissimum sequiori ad eo habitualis interdum fiat & pertinax, vt a cephalæa parum recedere soleat. Quibus modis *Hemicrania* a reliquis differat speciebus, vel eius nomen docet. Etenim alterutrum capitis latus, sinistrum tamen sæpius occupat, & spastico-arthriticæ indolis est. Caterum hic æque ac in reliquis speciebus valet diuisio in *idiopathicam*, quæ sanguinis respicit euacuationem, & *symptomaticam*, quæ a primarum viarum, mensium vel hæmorrhoidum vitiis, imò nonnumquam a dente carioso aliaue occasionali causa dependet. Omnibus denique notum est, magnum dolores ipsos intercedere discrimen

men & vnamquamque speciem suis, sibi quasi propriis distingui doloribus, vid. *signa*; Hinc cum dolor alius sit, qui *formaliter*, propter aliquam causam sæuit, quam qui ab ipsa *materia* oritur, non omittendam esse duxi hanc a reliquis differentem cephalææ potissimum speciem, quæ ab ulceroso-ichorosa congestione, vel ab externis violentis causis, vel a qualicumque etiam scorbutica humorum dyscrasia, omnium vero maxime alius venereæ fordibus originem ducit. Quos hæc materiæ efficiunt dolores, ii falso ardore rodunt & acri morfu terebrant, nunquam præterea in solidum cessant sed semper fere continuando, nocturno potissimum tempore, quando corpus per quietem incaluit, tam acerbi fiunt, vt agri sæpius lectum relinquere cogantur.

§. V.

Quoniam tanta vtilitatis est, morbum exacte nosse, & quibus sua, quibus ab aliis distinguitur signa habet; non superfluum fore iudicavi vnus cuiusque speciei propria signa tradere. Quod ad primam ergo speciem, *Cephalalgiam*, attinet, mitioris indolis morbus est, & eius dolores nec tanta vehementia nec pertinacia, vt ceteri quidem, inuadunt ac durant. Licet enim huius speciei dolores vel lancinantem pungentem, ac prementem, vel pulsantem seu cum arteriarum pulsu synchronum sensum inferant, atque nonnumquam totum caput vel frontem, bregmata, imprimis autem nasi radicem & ossis cribrosi confinia sensu premente & ardente occupent; plerumque tamen post nonnullas horas remittunt & noctu sæpe plane cessant. In fronte sensibilis calor percipitur. Dentes facile dolor adgreditur & dum hos torquet, capiti ad
tempus

tempus parit. Aurium concurrens tinnitus siue susurrus & oculorum vascula tam inflata sunt, ut rubore perfusi videantur, luminisque liberum accessum ferre non valent. Hæc omnia cum de insigni sanguinis ad caput coaceruatione testes sint; mirum non est, quod vasorum iugularium atque temporalium conspicua adsit distensio & inflatio atque tota facies rubeat, nisi accedente iam aliqua spastica tensione, mox rubor mox pallor, hinc inde inæqualiter distributus conspiciatur. Vertiginosa quidem capitis temulentia nonnumquam complicatur, ex qua insignis congestionis gradus argui potest; rarius tamen hoc symptoma accedere observatum est. In partibus autem ab adfecto loco remotis, a motu strictiori tonico, alui & urinae successus aliquantum impeditur. Feminas tandem, quocumque mensum vitio laborantes, vel ante, vel sub, vel post eorum fluxum singulis mensibus ab hoc adfectu vexari, compertum est.

§. VI.

Clavus hystericus, iisdem quidem stipatus est incommodis, in eo tamen a præcedente morbo differt, quod feminas imprimis illas infestet, quæ jam antea pathematibus hystericis laboraverunt. Conf. *Excell. Dn. PRÆSES Consp. Theor. pract. Tab. de Malo Hypochondr. Hyster.* Atque dolores huius morbi Cephalalgiam longe superant. Imprimis acutissimi dolores circa tempora sentiuntur, ubi quasi determinati vno loco tam vehementem faciunt puncturam, ut videatur clavus ibi esse infixus. In aliis vero circa *suturam sagittalem* sensus adest frigoris tam sensibilis, ut ægri sæpius conquerantur, frustum quasi glaciæ ibidem positum esse. Caput cæteroquin erysipe la-

B

ceo

ceo quasi rubore inflatum est, in dorso sentiuntur dolores, qui ad nucham ascendentes in eadem nodos nonnumquam colligunt. Accedunt non raro febricula, extremorum frigus, adpetitus viresque deiectæ, nausea & pertinax alui adstrictio, quæ symptomata ordinariè circa menstruum tempus recurrunt, imò si vel in habitum abiit adfectus vel aliquid venerei conspirat, quod nostro ævo non ita rarum est, plane non cessare solet.

§. VII.

Cephalæa cum Cephalalgia si easdem habet causas, eadem quoque habet signa communia, nisi quod in illa omnia sint grauiora & pertinaciora. Sequior sexus, si Cephalæa corripitur, signa §. præced. prolata conspirant. Si ab ulcerosis aut venereis causis oritur, dolores adsunt illi, quorum §. IV. mentio facta est, & præterea vno tantum loco sine reliquis congestionis signis sentiuntur. Quodsi autem sanguis coagulatus seu meningum inflammatio in causa est, dolores sunt acutissimi, quibus notabilis calor cum inexplebili siti accedere solet. Vertigo etiam per interualla & præsertim in declinatione morbi complicatur. De reliquo ægri sunt sensibilissimi ita vt neque exiguum corporis motum, neque lucem, potum fortiorem vel minimum strepitum ferre possint & semper decumbere debeant; siquidem capite erecto doloribus repente adfiguntur. *Hemicrania* tandem quoad dolorum grauitatem & vehementiam Cephalææ neutiquam cedit, sunt enim vibratiui, lanci nantes, spastico-arthritis seu summe dolorosi. Et licet alterutrum modo capitis latus occupent, facile tamen hinc inde vagantur dum ex osse bregmatico ad temporale & ex illo ad dentes

dentis vel istius lateris oculum, imo interdum collum ac brachium descendunt, superioribus partibus interim relictis, in quibusdam subiectis autem, vna tantum, eaque exigua cranii pars intensissimo dolore occupatur. Summa denique adest sensibilitas & propter strictum in remotis partibus tonum, alui siccitas adest atque vrina in paroxysmo quidem cruda adparet, eodem vero mitescente magis faturata euadit, & copiosum deponit sedimentum.

§. VIII.

Subiectorum consideratio iam sequitur, quæ, vti crebris atque solertibus medicorum obseruationibus innitur, amplissimum quoque in cognoscendis morbis vsum habet. Genus quidem humanum omni die morbis subiectum est & omnes homines speciatim capitis dolores experiri possunt; sicuti autem a potiori fit denominatio: ita etiam aliud temperamentum, ætas, sexus &c. præ alio huic adfectui ob noxium est. Hinc generatim præmittendum esse putavi, quod diuersæ capitis dolorum species Sphis præced. allegatæ imprimis quoad ætatem valde inter se distinguantur. Hinc iuniores, cuiuscunque temperamenti vel sexus, magis mitiore gradu cephalalgiam experiuntur. *Cephalalgia* autem inter iuniores imprimis sanguineum vel sanguineo-melancholicum temperamentum vexat, quibus corporis habitus floridus & facies est rubicunda. Femininus sexus quidem ordinarie cephalalgia magis expositus est, quam virilis: nisi locorum diuersitas, ubi magnus adolescentum numerus est, v. g. in academiis, efficiat, vt virilis sexus sequiorem copia superet. Senes denique arthricos etiam doloribus capitis laborare obseruatum est.

§. IX. *Clavi hysterici* subiecta ex antecedentibus iam nota sunt; hoc enim adfectu femininus sexus potissimum adffigitur & illæ quidem feminae, quæ mensium vitio laborant. Attamen in viris, arthritico-hæmorrhoidalibus turbis vexatis similem morbum nonnumquam deprehendere licet. *Cephalææ* porro etiam feminae præ viris expositæ sunt, exceptis illis, qui negotio hæmorrhoidali turbato laborant, vel in quibus aliquid vlcerosi, imprimis venerei, conspirat. In hoc etiam adfectu speciatim maxime elucescit quid valeat temperamenti indoles in morborum indole cognoscenda: dum enim melancholici potissimum hunc adfectum experiuntur: eius pertinacia ordinaria e temperamenti naturali pertinacia facile conspicitur. *Hemicranie* tandem Cholericò-sanguineum temperamentum, quod sulphureo-agilibus & organiceis particulis turgct, maxime subiectum est. Femina iterum sæpius quam viri illi succumbunt & istæ quidem præcipue, quæ mensium anomaliis laborant, vel speciatim illæ, quæ sterile agunt matrimonium; sexus autem virilis, si hæmorrhoidum adest turbatus successus, æque hunc experitur morbum. Tandem vitæ genus in subiectorum recensione ad vltimum referuare volui, quia ad omnes iam nominatos adfectus suas maxime contribuit partes, ita vt doloribus capitis in genere sumptis ferè non subiecti sint, nisi homines cuiuscunque ætatis; sexus vel temperamenti. 1) Vitam agentes sedentariam & otiosam, 2) qui diæta laura, aromatica, spirituosâ gaudent & 3) animi commotiones sæpe experiuntur.

§. X.

Iam nobis incumbit, vt ad *ætiologiam*, siue nexum

xum caussarum dolorum capitis progrediamur. Ad quam eo luculentius explicandam, haud parum intererit aliorum quoque de hoc, quem trētamus, morbo opiniones adlegasse. Quemadmodum iam antiquissima aetatis medici omnium morborum aetiologiam e pure materialibus caussis, humorum potissimum prauitate, vel ab extra communicata vel in corpore genita, motus solidarum partium vario modo alterante, explicare studuerunt, & recentiorum plurimi eos secuti, non nisi maiori perspicuitate ab illis differunt; ita nonnullorum sententias strictim adlegabo, vt forte opposita iuxta se posita magis elucescant. Sic veterum Galenicorum schola dolores capitis a frigida ac pituitosa materia oriri ait, ex qua grauius imprimis dolor nasci dicitur, quemadmodum acutos & vehementes dolores a biliosa humorum dyscrasia adustisue quasi vaporibus caput ferientibus deriuat. TACHENIO placuit huius morbi causas in acidi vel alcali sanguini interspersa excedente copia quaerere, dum hoc sanguinem nimis efferuescere faciat, illud autem eundem coagulet, quam de feruentis sanguinis intemperie sententiam HELMONTIVS quoque secutus est. Secundum WILLISIVM Cephalalgiae causa in spiritibus animalibus, ex quacunque causa distractis & fugatis, eoque ipso corpora continentia conuellentibus, haeret: in febribus autem dolores capitis suam debere originem putat e sanguine nimium efferuescente, partium distensionem efficiente, atque illam distensionem, dum partes debilitat, materiaeque morbificae facilem concedit aditum habitualemente efficere Cephalalgiam. In hereditario capitis dolore adcusat malam integumentorum

rum capitis & cerebri conformationem (quæ tamen vix
 vmquam deprehenditur) & materiam morbificam asserit
 esse sanguinem, serum, succum nutritium vel nerueum,
 eosque faculentis, sulphureo-salinis, acidis, biliosis par-
 ticulis refertos, fibras nerveas stimulare variamque pro-
 ducere dolorem sensationem; quemadmodum ex SYLVII
 hypothesi per eiusmodi acres & stimulantés halitus con-
 tinui deberet solutio proficisci. Vid. quoque pluribus
 de hac re ZWINGERI *Theatrum Prax. med. Tit. de Cepha-
 lalgia & Cephalæa*. CARTESIVS eiusque affectæ, ori-
 ginem huius morbi æque tribuunt particulis acribus, sal-
 sis, acidis varieque deprauatis in massa humorum conten-
 tis, quæ per arterias ad caput pulsæ atque nec figura nec
 magnitudine poris, quos transeunt, respondentes, fila-
 menta cerebri & meningum dissecare, lacerare & hinc
 continui solutionem efficere finguntur, qua de re vlti-
 rius vid. CARTESII *Lib. de Homine*. Ludicram hanc &
 fere iocosam opinionem DOLÆVS quoque amplexus est,
 qui adfectum nostrum adpellat ingratam sensationem seu
 affectionem, quam, cum particulæ supra nominatæ pra-
 uæ spiritus animales ab inuicem seiungant, partium an-
 nexarum conuulsio & corrugatio excitet. Quantis au-
 tem difficultatibus hæc laboret sententia, vel ipsi agno-
 uerunt eius auctores, cum Cephalalgia ætiologiam ex-
 plicatu difficillimam, iudicarint, id quod ipse DOLÆVS
Encycloped. Cap. de Cephalalgia sincere fassus est. Neque
 nostri æui alias Celeberrimi medici multum ab his reced-
 unt opinionibus. Licet enim multi Germaniæ, Bel-
 giæ, Italiæ Angliæque experientissimi viri, eas a grauis-
 simis, quibus laborant, erroribus repurgare studuerint;
 summa tamen eorum hypothesium eo redire solet, vt,
 quem-

quemadmodum plurimorum morborum, ita & nostri
causas in mere passiva humorum depravatione & hinc
dependente obstructione, stagnatione vel stasi quærant.

§. XI.

Verum enim vero, omnes has opiniones multæ pre-
munt difficultates, quæ potissimum a posteriori & in mor-
borum curatione sese produnt. In his omnibus expli-
candis nimis prolixus essem, cum hac de re multa pro-
fent scripta, nonnulla tamen meditanda me proferre oportet.
Cum plurimi medicorum *acrimoniam* humorum pro
caussa huius morbi aducunt, statim omnino quæri potest:
cur hæc acredo in capite tantum hæreat, & ibidem
solummodo suam exerceat energiam, licet in toto corpore
dispersa: quia particularis humorum depravatio non
facile datur? Neque hæc acrimonia stas & quasi criti-
cis temporibus recurrere valet: quibus sæpe dolores ca-
pitis sentiuntur, imprimis apud homines narium hæmor-
rhagiis vel serosis excretionibus adfuetos. Attendendum
præterea est, quod huic adfectui obnoxii homines §. VIII.
& IX. recensiti, ut plurimum sint iuniores, vegeti, sani,
corporis habitu florido multoque sanguine præditi, qui
ob has circumstantias tanta sanguinis dyscrasia laborare
non possunt, & quorum adeo sanguis, vena emissus, si
rigorose examinatur, optimus esse solet. Si porro ob-
servamus homines Cephalalgia vexatos, communissime
vel a spontanea hæmorrhagia imprimis narium vel alia
arte facta sanguinis superflui subtractione, egregium ex-
periri levamen, imo adfectum sæpius in totum cessare;
facile iudicari potest, aliam, quam acredinem subfuisse
causam, cum rationi non conforme sit, statuere velle,
omnem

omnem acrimoniam tam parua sanguinis excretionem esse remotam. Imo in ipsa lue venerea, vbi citra omnem controuersiam maxima humorum adest corruptio, eaque specificè acris, rodens ac morsicans, non in omnibus tamen subiectis deprehenditur capitis dolor, nec, si adsit, tanta fœuit uehementia, ac in aliis cæteroquin tantis hominibus. Denique experientia, in praxi obuia, huius rei falsitatem optime monstrat. Quid enim prodest in eiusmodi adfectibus tantam agris ingessisse absorbentium, edulcorantium, obtundentium, aliorumque medicaminum copiam? Quid strictissima diæta ac sollicita ab acris intemperie præseruatio iuuat? Qualis per non nullos sæpe annos adhibita medicatio vix tantum præstat, quantum vnica nonnumquam hæmorrhagiæ. In testimonium huius rei Podagra exemplo esse potest, cuius vulgo ad cusata acredo tanta medicamentorum, tam interne quam externe adhibitorum farragine tractatur, vt vna fortasse cura eam radicitus extirpatam crederes, nisi experientia contrarium monstraret; vbi autem dolendum, quod ægri tam diuturna minus adæquata medicatione viribus quasi exhausti, tandem in adfectus paralyticos imo apoplecticos coniciantur. Confugerunt quidem nonnulli ad aliam causam, quam in *obstructione vasorum* vel *stasi sanguinis* ponunt, sed quia hoc accidens est valde periculosum, quod tam frequenter in corpore contingere nequit, atque nos in aliorum sententiis adlegandis diffusiores esse non possumus prouoco ad B. STAHLII *Diss. de obstructione vasorum sanguiferorum* & GOHLII *Tract. von dem von Vorurtheilen francken Verstand in der Materie von den spiritibus animalibus.*

§. XII.

STAHLIVS cum omnes has sententias illam materiam non satis exhaurire perspiceret, eius aetiologiam eximio cum iudicio luculentius demonstrare cepit atque ipsius veritatem accuratissimis corroborare observationibus. Ex eius autem sententia & vi definitionis §. I. traditæ, dolores capitis potissimum oriuntur a sanguinis versus caput congestione in finem hæmorrhagicum suscepta. Materialis enim atque prima causa, vti plurimorum morborum, ita & nostri adfectus, Plethora est, & illa quidem vel simplex, vel cum spissitudine coniuncta, attamen in utroque casu præcipue commota. Pro qua assertionem stabilienda non multis indigemus argumentis, cum & magnus medicorum cohors idem nobiscum sentiat, & subiecta, quibus noster evenit morbus, vti plurimum sint Plethorici, diætæ lautæ otioque indulgentes, quibus sanguinis subtractio multum adfert leuaminis. Vid. §. VIII. & IX. Hæc igitur commota Plethora, cum Corpus valde adgrauet, anam naturæ præbet ad aliquam eius euacuationem per nares tentandam. Atque hi motus sanguinis congestorii Formalem causam dolorum capitis constituunt, cum qua re etiam signa huius morbi, §. V. sq. explicata egregie conueniunt. Hæc enim copiosior sanguinis versus caput congestio atque adfusio perficitur instrumento motus tonici, vltra naturalem sui gradum aucti, quo in partibus ab adfecto loco remotis poroso vasculosis aliqua fit fibrarum musculoso-tendinearum ac neruosarum moderata restrictio, vt humores ibidem contenti vel cominus & immediate ad locum a natura intentum, vel eminus in eius vicinia comprimantur & coaceruentur, vnde in hisce remotis partibus aliqua subsidentia, pallor, vasorum

C

rum

rum inanitio imo frigus sensibus se offerunt, quemadmodum contra in loco, ubi sanguis congestus est, eximia conspicitur partium turgescencia, vasorum inflatio, rubor & aestus. Ibidem enim natura non solum pergit sanguinem a tergo copiosius, quam naturalis quidem status postularet, eo propellere, sed etiam in loco adfecto. capaciores paullo venarum ramuli aliquantum comprimuntur, quo liberior sanguinis refluxus paullulum impediatur & connexa vasa cum tam promte non possint recipere. Ne utique ergo in hoc adparatu congestio stagnatio seu stasis sanguinis contingit, sed eius tantum per adfectam partem progressius motus tardior & impeditior redditur. Vniuersum hoc negotium optime & luculenter explicauit STAHLIVS *Diss. de Moribus humorum spasmodicis, a motu pulsus ordinariis diuersis Cap. 8-12.* Ex hac igitur tam insigni vasorum partiumque distensione & repletionem, oriuntur dolores illi capitis supra nominati distensivi, grauius, ardentes, tensiui atque sensus caloris & pruritus; quod si autem in veram stasim deductus est sanguis, quod omnino nonnumquam accidit, imprimis in lue venerea, ubi maligna materia solidas partes facile adficit, tum sui corruptione rosiones, ardores intolerabiles atque veram exulcerationem producit. Hi ergo dolores ab ipsa materia dependent. Quo autem finis intentus vel per actuale excretionem obtineatur, vel tanta humorum molis, partes eximie distendentis stasis metuenda praecaveatur, instituitur in parte adfecta & distensa actus seu connisus reciprocus expulsorius, per actiuam eamque spasticam, iam durae matris iam pericranii fibrarum neruo-membranosarum stricturam, quae, cum maxime sensibilis sit, efficit dolores punctorios, lancinantes, vellentes,

cantes, atque si in vno loco continuo pergat, statarium ac infixum quasi dolorem reddit. Conf. STAHLII *Pro-pempticon inaugurale de Cephalgia iliaco-hæmatica.*

§. XIII.

Licet autem finis huius congestionis sit, vt per tantam humorum molem, grauitate sua prementem, ostiola venarum circa nasi radicem hærentium, perrumpantur & hæmorrhagia succedat; attamen sapissime accidit, vt hoc negotium frustra instituat, cuius rei variæ possunt esse causæ. Sanguis enim congestus, si per se spissus est, difficiliorem sui, quam floridus, admittit aditum, & si omnino in extrema vascula penetrauit, facilius stagnat, & mora tantum sui portionem, serosam nempe & acrem dimittit, *Coryzæ* nomine. Vel viarum, per quas sanguis fluere deberet adest strictura & angustia, per motum renitentem excitata, quæ tum omnem, & sanguinis & feri excretionem impedit. Atque hoc potissimum de *com-pleta* sanguinis versus caput congestione valet. Non enim tam directis motibus semper instituitur congestio, sed sæpius lato diffusoque ambitu humores versus caput diriguntur. Hoc quidem eodem, toni nempe instrumento peragitur, humores autem tam alte tamque propius ad hæmorrhagicum locum non perueniunt, sed dum minus tantum tergiuersando in partibus musculofo-tendinosas ac membranaceis detinentur, particularum serosofulphurearum & salino-acrium contingit secessio, quæ sensibilibus solidis partibus molestum sensum ardoris, pressio-nis ac tensionis infert. Hæc *rheumatica* dicitur congestio, & potissimum tunc euenire solet, si vel antecedens aliqua congestio, sinistro sui euentu, stases, inflammatio-

nes, ulcerationes, erosiones, concrementa polyposa, siue aliud quodcunque damnum reliquerit, vel eiusmodi damnum ab aliqua violentia externa inductum sit, vel tandem si in hominibus prouectoris quidem ætatis, sed in iuuentute aut capitis doloribus, aut hæmorrhagiarum aduetis, per causas accidentales & procatarticas, imprimis per mensium aut hæmorrhoidum turbas, talis euenit versus locum alias aduetum excretorium, motuum *palindrome*, ubi quidem euacuatio tentatur, sed cum nec ætas nec reliquæ circumstantiæ respondeant, ad finem non perducitur, & si pertinax animi indoles accedit, vna congestio, eiusdemque sinister euentus, semper aliam inuitare solet, vt hinc eius modi adfectus locus, tandem arx coniurata sit omnium malorum, cuiusmodi indolis *Hemicrania* & *Cephalæa* potissimum esse solent.

§. XIV.

His igitur generatim præmissis, causis que tam materiali quam formali explicatis, facilius ad cuiusuis adfectus specialiores ac procatarticas causas progredimur. Vbi statim ab initio indicandum esse iudico, nullam inter occasionales causas efficaciorē esse ad Cephalalgias prouocandas, quam hæmorrhagiarum naturalium suppressionem & artificialium neglectiōnem. Cuius rei veritatem eximio probat exemplo *LENTILIVS*, *Miscell. med. de Cephalæa ex intermissa Venæ sectione in pede*. Huic vero omnino ad latus ponenda est *consuetudo*, siue ille habitus humores alacriter sepiusque ad caput transferendi, quippe locum ubi vel alias sanguinis perruptio successit, vel saltim antea tentata est. *Vid. §. præced.*
Id

Id quod potissimum feminis hysteri-
 cis euenire solet, qua-
 rum plurimi adfectus a negotio menstruo turbato depen-
 dent. Quare sub initium motus in vicinis partibus hypo-
 chondrii ac matricis expulso-
 ri, spastici instituuntur, qui,
 si succedant menses, euanes-
 cunt; sin minus, motus ad-
 grediuntur pectus, variis ten-
 sibus ac spasticis contentioni-
 bus, atque nec ibi finem obtin-
 entes, progrediuntur ad
 caput, ibidemque sanguinis vr-
 gent expressionem, illo
 spasmodum adparatu, quem sub
 signis Clauis hysterici in-
 dicauimus. Quod adeo experientia
 firmatur, vt femina hysterica
 mihi nota sit, quae singulis men-
 sibus recurrente grauissimo
 dolore capitis adfecta, semper
 & statim excretionem nonnullarum
 congruati sanguinis guttularum
 ab eo liberata est. Et quid hiru-
 dinum ad tempora applicatio
 valeat testantur A. N. C. Dec. 1. a. 6. obs. 9.
 ZACVTVS LVSTANVS *Praxi Admir. Lib. I. obs. 9.* In-
 terim tamen & aliae seroso-mucidae
 excretiones suppressae eximie
 ad Cephalalgias contribuunt,
 imprimis sudores retro pulsi.
 Per consensum porro capitis cum
 ventriculo, mediante pari octauo
 neruorum, huius deprauatio
 quidem facile etiam caput ad-
 ficit; vid. *Excell. Dn. PRAESES
 Consp. Therap. special. Editione nov. Tab. de verrigine*;
 interim tamen consuetudo humores
 sapius illuc dirigendi, plus quam
 purus consensus efficit. Animi
 pathemata aequae haud parum
 conferunt ad Cephalalgias exci-
 tandas, imprimis autem iracundia,
 maxime tacita. Praeterea
 insignes sanguinis commotiones,
 diuina spirituositas, inebriatio,
 partium inferiorum refrigeratio,
 capitis olim passa violentia
 semper idonea sunt, ad translationes
 versus caput perficiendas; quod
 omnino in febribus, praecipue
 acutis, ob easdem, quas adlegauimus
 causas, fi-

eri solet. Peculiaris tamen adhuc momenti est dispositio hereditaria & sensibilitas, cum infantibus communicant morbos, quibus parentes laborauerunt. Denique feminae a leuissimis causis, v. g. odoribus suaucolentis capitis corripuntur dolore, de quibus vid. STALLII *Diff. de Teneris aëris*, quemadmodum singulare exemplum huius sensibilitatis adlegatur in A. N. C. *Dec. 2. a. 2. obs. 140. § a. 10. obs. 3.*

§. XV.

Quod ad *Cephalæam* atque *Hemicraniam* attinet, uterque adfectus generalem causam cum Cephalalgia communem habet. Cephalææ enim specialis causa, quæ in constitutione vel vlcerosâ, vel vlcerata potissimum quaerenda est, innititur ut plurimum causis generalioribus prægressis, sanguinis nempe ad hæc loca crebris congestionibus, quæ post relictas stases, aut scirrhas aut vlcerosas, fundamentum sunt aliarum, quæ ibidem fiunt, congestionum. Primæ enim atque sinceræ congestiones ordinariæ sunt satis impetuosæ, per ætatis & temperamenti rationem, vid. *subiecta*; vnde partes valde distenduntur & consequenter relaxantur, atque tum humorum moli discutiendæ non sufficiunt; hinc stagnantes humores facillime stasin & corruptionem incurrunt: quod itidem de luis venereæ Cephalalgia valet, vbi sanguinis lymphatica ac tenax corruptio eo aptior est lentore suo partibus solidis altius sese insinuandi. Pari ratione res se habet in scorbuticis corruptionibus, in regionibus nimium scorbuto obnoxiiis. Præter scorbutum autem, venereamque luem, cutaneæ capitis efflorescentiæ, scabiosæ, impetiginosæ aliæque vlcerationes Cephalæam sepe

cient,

cient, imprimis autem capitis contusiones, vulnera ac
 ulcera, si præpostere tractata sint. In Hemicrania tan-
 dem, licet Plethora eius causam primariam constituat, ea
 tamen non simplex, sed cum aliqua spissitudine, atque
 simul sulphureo-biliosa dyscrasia coniuncta esse depre-
 henditur, quod cum temperamento Cholericò-sangui-
 neo, huic adfectui imprimis obnoxio, omnino conue-
 nit. Princeps autem causa congestio incompleta est, seu
 humorum diffusa adpulso pro aliqua eorum excretionè,
 attamen spasmodum iterum oblectatio contraria, quæ ex-
 cretioni per spasticam neruo-membranosarum partium
 contractionem, exquisitissime dolentem, obstaculo est.
 Procatartica vero causæ Hemicrantiæ cum iisdem, quas
 §. præced. recensuimus, conueniunt; notandum autem
 adhuc est, quod Venæsectio, si tumultuarie instituat,ur,
 neque sueto tempore repetatur, atque sic ordo motuum
 excretoriorum peruertatur, maxime idonea sit, ad He-
 micrantiæ prouocandam. Suam deinde partem speciatim
 hic contribuunt, simplicis Cephalalgæ per calida aut
 opiata remedia peruersa tractatio, motus arthritici teme-
 re repulsi, mutatio vitæ generis laboriosi in sedentarium,
 & nimia tandem vigilia ac lucubrationes.

§. XVI.

Dantur præterea adhuc multæ, eaque plane extra-
 ordinariæ causæ dolorum capitis, quarum nonnullas e
 diuersis Auctoribus adlegabo. Sic *A. N. G. Cent. 3. p. 30.*
 periodicam & valde pertinacem Cephalalgiam exhibent
 ab hydropè cerebri. Cephalæam & Cephalalgiam a ver-
 me per nares excreto ortam referunt ZAC. LVSIT. *Pr. adm.*
lib.

lib. I. obs. 7. BLEGNY *Zod. gall. A. 1679. Mens. Apr. obs. 3.*
Bresl. Gesch. 32. Vers. p. 436. Ex lapide in neruis
 opticis cephalalgiam exhibet BLEGNY *l. c. obs. 14.* atque
 a lapillo intra duram piamque matrem hærente *A. N. G.*
Dec. 1. a. 8. obs. 48. nec non ex glandula pineali petrosâ
A. E. L. A. 1699. Mens. Mart. p. 397. Ex materia lapidea
 durâ meningi adnata eamque spiculis suis pungente CAT-
 TIER. *obs. 15.* Maiorem vero prouocantium & singulari-
 um caussarum numerum exhibent WALTHERI *sylua medi-*
ca, WEPFERI *Observationes* & GABELCHOVERI *Curaciones &*
observationes medicinales.

§. XVII.

Progredimur ad difficultates, quæ circa prognosin
 & curam dolorum capitis versantur. Omnis fere æui præ-
 ctici iam facti sunt, dolores capitis pro caussarum & sub-
 iectorum diuersitate, multa sibi creare negotia, quod
 ab HIPPOCRATIS temporibus ad nostra vsque, omnium
 scripta abunde testantur. Conf. ZWINGERI *Thearr. prax.*
med. Vnde nobis incumbit harum difficultatum nonnul-
 las in medium proferre, licet ex iis, quæ sub *ætiologia*
 dicta sunt, variæ iam colligi possint. Primo singularis
 momenti est consideratio ipsius capitis structuræ anat-
 omicæ. Non solum enim ingens sanguinis copia per ca-
 paces illas vtrinque locatas arterias Carotides & verte-
 brales perpetuo intra caput propellitur, sed eius quoque
 per caput transitus reliquo motu longe tardior est. Hæ-
 siquidem arteriæ, quam primum caput intrant, deponunt
 tunicam tendineam, atque in ipso deinde capitis cauo,
 eadem adeo inuicem complicantur ac variis mirum in
 modum diuisis ramificationibus curuantur, vt imperuo-
 so

fo sanguinis ad pulsui systaltico magnopere resistant. Sanguis demum copiose colligitur in quatuor illis capacibus cerebri sinibus, atque in minoribus, quorum innumeri & exilissimi ramuli per totam cerebri substantiam varie distribuuntur, ex quibus tandem lento valde motu per iugulares venas, valvulis instructas, ad cor refluit. Tardus quidem iste motus pro secretionem nobilissimi illius fluidi neruci summe necessarius est, vid. Venerandi nostri Senioris FRID. HOFFMANNI *Med. Systemat. Lib. I. Sect. III. Cap. 1.* eandem vero ob causam sanguini facile spissa conciliatur consistentia, quæ nonnumquam in stagnationes, veras stases & corruptiones abit, conf. hac de re GOHLII *Tract. supra cit. Cap. 4.* quemadmodum idem in analogo per venam Portæ & hepar sanguinis circulo contingere iam dudum demonstravit STAHLIUS *Diss. de V. P. Porta malorum.*

§. XVIII.

Quemadmodum autem tardus ille motus in omnibus contingit hominibus, minime vero in omnibus tam infelici successu; ita noxii huius eventus causas subiectorum consideratio §. 9. potissimum suppeditat. Non solum enim homines a iuventute vitæ addicti sedentariæ, sed & illi sæpius, qui mobilem vitam cum sedentaria commutarunt, Cephalalgias vexantur. Omnibus enim notum est, in hominibus vegetis & bono adpetitu præditis, adesse maiorem sanguinis quantitatem, quam qua requiritur pro corporis nutritione. Quoniam autem nec transpiratio nec reliquæ excretiones ordinariæ sufficient ad superfluum sanguinem eliminandum, ille vero indies denuo augetur; motus eius per partes impeditior redditur,

D

tur,

tur, & efficit tandem, vt consistentia illius spissa reddatur. Ex his vero facile colligi potest, quod sanguis iam per se spissus & per totum corpus agre transiens, propter rationes §. præc. traditas, eo ægrius quoque per capitis valde exilia vasa progrediatur, eoque maiora ibidem proferat incommoda.

§. XIX.

Femininus quidem sexus varias ob rationes doloribus capitis veluti *κατ' ἐξοχήν* subiacet, parum autem ei cedunt litterati meditabundi. Quare hic morbus, artis salutaris famam eximie infringit. Ingens feminarum numerus vitam agit sedentariam, partim pro fortis conditione coactam, partim commoditatis causa sponte electam, quam ordinarie lauta & abundans comitatur diæta. Ex hoc autem vitæ genere non sanguinem solum reddi spissum §. præced. indicauimus, sed eius quoque per loca excretoria exitum difficiliorem fieri, sub *caussis* dictum est. Vnde mensium oriuntur anomalix, & ex his sanguinis versus loca superiora congestiones & vniuersus spasmodum adparatus sub *signis* indicatus. Vnde non mutato vitæ genere, vt mensium turbæ, ita & capitis adflictiones perpetuo recrudescunt, & ita obfirmantur, vt denique per caussarum perpetuam repetitionem in habitum prauamque consuetudinem abeat. Et quia per congruam curam tantum obtinetur mitigatio, malunt homines per totum vitæ cursum medicamentis vtî, quam commodæ vitæ aliquid detrahere. Huc accedit insignis sensibilitas, huic sexui propria, quæ per morbosum statum eximie augetur. Quæ quidem omnia magnopere vexant medicum, relinquunt autem solatium, quod, obsequen-
tibus

tibus ægris, morbi tandem obtineatur curatio, infelix vero successus non medico sed ægro adscribendus sit. Quod attentione omnino dignum est, cum malo adhuc recente felix medicatio possit sperari.

§. XX.

Propius accedimus ad difficultates, quibus dolorum capitis curatio stipata est, quas in ipsius morbi indole potissimum quærendas esse iudico. Quemadmodum enim vniuersus congestionum adparatus medico multum faucessit negotii, ita & noster adfectus non infimum locum obtinet. vid. *Caus.* Equidem de *directo* effectu congestionis, versus caput factæ, nobis sermo non est: ille enim si sanguinis vel feri per nares euacuatio contingit, concomitantia symptoma ordinarie præsentissime soluit. *Indirectus* contra effectus, quia vel ob maiorem impetum, vel diffusam congestionis extensionem, successus finalis impeditur, nostrum constituit morbum. Atque Indirectum hunc effectum, sinister deinde euentus excipere solet. Siquidem humorum copia, circa caput diffusa, non solum restagnationes in partibus vicinis, sed etiam e meatuum dispositione sensibilitate & pertinacia ægri, retrogradas stricturas & plenariam detentionem ac statim producit. Cuius sinistri euentus multa exempla in praxi occurrunt, quæ tam in externis quam internis capitis partibus sese manifestant. Partim enim oriuntur adfectus inflammatorii, oculorum suffusio, ophthalmia, meningum, aurium, gingiuarum & genarum inflammationes: Partim vero contingunt stases lymphatico-serosæ, collectiones scirrhosæ in cerebro atque meningibus, concreta sanguinis polyposa in sinibus cerebri, & pro con-

ditione materiae vel scorbuticae vel venerea; partium erosiones, in oculis gutta serena, in prouectiori aetate autem accedere solent lethargici, apoplectici & paralytici adfectus, praecipue si vertigine antea vexati fuerunt. In confirmationem damni, quod eiusmodi impetuosa versus caput congestio efficere valet, optime quadrat exemplum alicuius cephalalgiae extincti, quod BLANCARDVS *Anat. pract. Cent. I. obs. 3.* refert, in quo sectione sunt detecta vasa sanguifera, meninges transeuntia, sanguinae eximie turgida, meninges inflammatae, in cranii cavitare VIII. vnciae extrauasati sanguinis, cerebrum limpidi liquore humectatum, quo cerebri ventriculi etiam repleti fuerunt; quemadmodum & tota cerebri substantia valde mollis fuit.

§: XXI.

Ex hoc autem infelici euentu alia generatur difficultas, cuius sub *aetiologia* iam mentionem fecimus, quod nempe sinister euentus *primae* congestionis, *secundam* prouocet, quae praeter quantitatis imminutionem sinistram prioris euentum remouere intendit. Semel enim facta determinatione mali in partibus solidis, leuissima occasionalis causa, copiosam humorum translationem excitare potest. Atque haec eo pertinacior est adfusio & spasmodum obluentium saeuitia, quo difficilius est illius hostis extirpatio. Sapius enim tam altas habet radices, ut nullis medicaminibus internis cedat, imo chirurgicas respuat operationes, cuius rei exempla supra suppeditauimus. Hinc mirum non est, si eiusmodi adfectus locus iuratum quasi omnium malorum receptaculum post haec reperitur. Et licet aliqua impetus mitigatio & quasi armistitium per medicamenta dextre adhibita obtineri possit,

fit,

fit, nulla tamen constans pax locum habet nisi causa belli funditus remoueat. Incommoda, quæ talis repetita congestio parit, ordinarie sunt causa priore grauiora & acerbiora. Quamuis enim eiusmodi materialis noxa, v. g. collectio scirrhusa, sæpius per totam vitam sine incommodis subsistere possit; frequens tamen versus illam partem motus efficit, vt non raro congestaria eueniant periculis. Producentur enim graues infarctus, stases inflammatoriae & suppuratoriae, dolores insignes & nonnumquam febres inflammatoriae cum vita periculo. Cum hac difficultate alia solet coniungi, æque haud exigui momenti, nempe consuetudinis & sensibilis tyrannus. Frequens enim motuum congestiorum repetitio, promittuntur aliquam sæpius recurrenti ipsis conciliat, etsi causa materialis sublata sit; quod idem valet de sensibilitate indiuiduali, vbi ad quamlibet leuem tempestatis mutationem aut animi commotionem in partibus ante adfectis facilis motuum recursus contingit. Quibus denique dispositio hereditaria adnumeranda est, cuius exemplum Hemicrania imprimis exhibet, quam in nonnullis familiis per multas generationes propagari & hinc *Die Familien-Krankheit* adpellari, experientia docet, si nempe filii filiaque idem ac parentes, vitæ genus eligant.

§. XXII.

Superest vt de singulis dolorum capitis speciebus nonnulla adiciamus. Quod *Cephalalgiam* concernit, ea quidem per se plus incommodi quam periculi inuoluit; quando autem ea semel in prauam abiit consuetudinem, in *Cephalicam* degenerare potest. De *Clauohysterico* §. XIX. egimus, illud tamen adhuc notandum, quod, cum hic

D 3

adfectus

adfectus fundamenta sua habeat in turbis hysteris Venæ Portæ, prius quoque, quam his funditus remotis, non remoueat. *Cephalæa* pro diuersitate caussarum plus vel minus fontica est; quoniam autem constitutioni *ulcerosa* potissimum innititur: eius cura nunquam difficultate caret; huc pertinet præcipue venerea cephalæa. Porro in nonnullis hominibus facilis quidem datur ad caput aditus humorum, sed ob spissum sanguinem difficilis exitus, quare serosa tantum portio excernitur, quod, si sæpius recurrat, habitus tandem fit pertinacior, quia naturæ ibidem quodammodo satisfactum est. *Habitualis* tandem *Cephalæa* in *melancholiam* interdum degenerat, & ex FORESTI obseruatione Cephalæa cum insigni Plethora coniuncta, præfagit *apoplexiam*. *Hemicrania* denique & dolorum atrocitas & diurnitate Cephalæa minime cedit; at, quemadmodum hæc species magnum habet commercium cum negotio sanguinis menstruo & hæmorrhoidali; ita huius quoque legitimus successus hemicraniam interdum sponte soluit. In annosioribus autem multa parit incommoda, & non solum facile oculorum suffusiones relinquit, sed initium esse solet adfectuum arthriticorum; præcipue quando incongrua medicatione sanguis vel ad inferiora restringitur, ubi ischiadicos & podagricos dolores efficit, vel ad viscera pellitur, ubi febres accedunt inflammatoriæ. Notandum denique est, quod si dolor in adfecti lateris brachium sese extendit, idque obdormitionis quasi sensu adfigitur, hemicplexiæ seu paralyseos secururæ metum faciat.

CAPUT

CAPUT II.

Practicum.

§. I.

Quemadmodum bonum consilium saepius optimum est remedium; ita in hoc quoque morbo curando videbimus, bonum consilium plus praestare, quam ingentem medicamentorum copiam.

§. II.

Sane enim licet medicorum scholae quolibet tempore cephalicis remediis abundauerint, & in scriptis Galenicorum, Paracelsitarum, Helmontianorum, Cartesianorum, ubique offendamus ingentem horum remedium supellectilem: experientia tamen, rerum magistra, docet, quod dolores capitis in quam plurimis non auferantur. Horum medicamentorum apparatus qui scire cupit, legat DOLEI *Encycloped. med.* et ZWINGERI *Theatr. prax. med.* ubi simul videbit, quam sollicitè etiam ex diætetico fonte praesidia quaesiverint, & circa aeris moderamen criticumque alimentorum selectum, anxias & gravissimas aegris praescripserint regulas.

§. III.

Nos quidem haec in transitu quasi attingimus, sed si probe pensitantur, mirum non est, quod dolores capitis inter scandala medicorum relati sint, & etiamnum referantur. Si enim priscis temporibus medicorum errores circa huius morbi veram diagnosis, eum curatu difficilem reddiderunt; nostro sane aëro agrorum mali mores & commoda vita praecipue efficiunt, ut difficillime negotium

gotium cedat. Quod ad pharmaceuticam curam attinet, ea tribus potissimum consistit indicationibus, secundum ætiologiam Cap. præced. exhibitam, nempe 1) Reuulsione & deriuatione sanguinis particulariter versus caput congesti ad partes inferiores. 2) Eiusdem per totum corpus æquali distributione & diapnoica humorum abundantium euacuatione, 3) Toni debita restitutione, quæ quidem omnia per medicamenta dextre adhibita obtineri possunt, sed nihil certi atque constantis promittunt, nisi causa morbi plethorica quotidie remoueat, uti colligitur.

§. IV.

Cum igitur e subiectis & causis Cap. I. allatis manifesto concludere liceat, in hoc adfectu curando magis respiciendam esse imminutionem quantitatis, quam correctionem qualitatis; liceat mihi *Excell. D. Presf. verba Conspect. Med. Pract. Tab. de Cephalalgia* adlegare, quibus concinne, sed luculenter satis, totum continetur curationis negotium: *Exerceatur corpus, inquit, laboribus continuis & placidis, diæta autem largior paullulum ei subtrahatur, sic totum negotium feliciter succedet, quam si ingens medicamentorum farrago propinabitur.*

§. V.

Amplior sane est exercitii corporis voluntarii vsus, quam qui hic fusius explicetur, cum veteres iam medici illum maximopere commendauerint, & nostris temporibus Venerandus SENEX FRID. HOFMANNVS *Med. Systemat. lib. II. Cap. IX. de motu optimo sanitatis præsidio*, & STAHLIVS *Diss. de motus voluntarii vsu medico*, eundem dignissimis laudibus extulerint. Si vero nostrum tantummodo spectat-

ſpectamus morbum, deprehendimus, motum corporis voluntarium, tam præſeruativæ quam curativæ, iſtis ſatisfacere indicationibus, quas §. III. exhibuimus. Quæcunq; enim ratione motus inſtituatur, impetratur ex eo partium ſolidarum eximia agilitas & flexilitas, dum fibræ muſculoſæ ac nerveæ naturalem ſui tensionem accipiunt, a rigiditate autem præcauentur, & inquinamentis repurgantur, quæ, dum ſanguinis maſſa eas tranſit, iſtis facile adherent. Dum vero ſolidarum partium motus augetur, ſanguis incaleſcit, conquaſſatur, attenuatur, & excretiones omnes, imprimis peripherica, vegetius ſuccedunt, vnde particularis ſanguinis verſus caput congeſti copia diſcutitur, per vniuerſum corpus diſtribuitur & tandem euacuatur.

§. VI.

Pauciſſima quidem ſunt, quæ de re tam ardua diſcerimus, ſed tanto grauiora, quanto minus ab hominibus attenduntur, etiamſi indies valde inculcentur. Quod enim ad homines attinet ſtudiis diligenter incumbentes, notum eſt, ſcientiarum excolendarum tantam adeſſe famem, vt vnicam diei horam, exercitio corporis datam, perditam eſſe credant, cum tamen ex antecedentibus videri liceat, caput, animæ virium officinam, facillime grauiſſimis ſubiici morbis, litterarum vegetam culturam valde impediens, & magnum illud paradoxon conſtituentibus, quod quo magis lucubrationibus indulgeant homines, eo minores faciant ſtudiorum progreſſus. Quare illis maxime & ſerio commendatur remedium eiusmodi vniuerſale, vniuerſali ſcopo adcommodatum, imprimis vero motus corporis ambulatorius, iſque placidus

E quidem,

quidem, sed per nonnullas horas ita continuatus, ut lenis sudor & grata fatigatio succedat; quibus non solum reuulsio sanguinis ad inferiores partes, sed eiusdem quoque maior attenuatio & imminutio obtinetur, vnde liberius per caput transit hominesque ad studiorum continuationem aptiores reddit.

§. VII.

Pari ratione res se habet cum Cephalalgiiis feminarum, siue simplices spectes, siue grauiore, nempe Clauum hystericum & Hemicraniam. Vti enim Cap. I. sub difficultatibus, hunc morbum comitantibus, indicauimus, eo difficilius feminis commendatur corporis motus, quo magis teneræ sunt, quæ Cephalalgiiis corripiuntur. Quemadmodum enim spontaneum sudorem carne peius & angue fugiunt, ita etiam non nisi cum indignatione exercitium corporis laboriosum sibi commendari audiunt, atque patientius ferunt medicos, farraginem medicamentorum præscribentes & rigidissimam dietam imponentes. Sunt quidem, quæ necessitatem imminuendi sanguinis per sudorem omnino perspiciunt, atque singulis diebus per nonnullas horas in lecto decumbentes vel per medicamina adsumta vel potum calidum promouent transpirationem, quod omnino vtilitate non caret; sed præter graue, quod iunctum habet, incommodum, imperfecta tantum curatio, obtinetur; tonus enim, cuius maxime ratio habenda est, valde relaxatur, qui vero per motum corporis roboratur. Paucis: Motus corporis singulis diebus per 2. circiter vel 3. horas placide ad sudorem vsque continuatus, indies subtrahendo causam, nempe plethoram & spissitudinem
coniun-

coniunctam, præcauet congestionem sanguinis versus caput.

§. VIII.

Hac methodo, si omnes uti possent, vel potius si uti vellent, nihil adiciendum haberemus; quoniam autem pauciores huic *consilio* auscultant, ad alterum therapie momentum, nempe ad *auxilium* accedendum, & videndum nobis est, quæ adminicula *pharmacia* & *Chirurgia* suppeditent ad hunc adfectum profligandum. Monuimus supra §. III, tres obseruandas esse indicationes, si curæ debite satisfacere velimus, & quoniam istæ quatuor dolorum capitis species, quoad curam maxime inter se conueniunt, non necesse est, cuiusuis methodum curandi seorsim exponere. *Prima indicatio* concernit *reuulsionem*. *In paroxysmo* igitur, pro reuulsione a capite obtinenda, alui legitimus successus ante omnia respiciendus est, quod optime obtinetur adplicatione clysterum emollientium & carminatiuorum, vel per lenissima laxantia rhabarbarina vel salino-digestiua, imprimis per Pil. STAHLII seu BECCHERI. Alui expeditio in hoc adfectu tanto magis necessaria est, quoniam, si obstructio non soluitur, dolores eximie augentur. Præterea ut plurimum vitium primarum viarum conspirat, præprimis in Hemicrania, vnde statim ab initio morbi lene emetico-catharticum propinare vulgo solent, sed si status insigniter plethoricus adest, sola laxantia cum amaris vegetabilibus melius se gerunt, cuius census sunt infusa e rad. Gent. rubr. rhabarb. herb. centaur. min. aliisque parata. Quod si autem in Hemicrania dolores iam diu sauerunt, clysteres soli emollientes salibus paullulum stimulantibus imbuti, adplicentur.

§. IX.

Primæ indicationi si hoc modo satisfactum est, *alteram* respicere oportet, & sanguinis orgasmus temperandus, fibrarum autem spastica contractio demulcenda est, per absorbentia, nitrosa, cinnabarina & antimoniata fixa, qualia sunt nitrum depurat. Cinnab. nativ. seu antimon. Ocul. Canc. bezoard. mineral. antimon. diaphoret. item acidula, acidum citri, Clyff. antimon. porri instillanda. Quoniam vero ordinarie consistentia sanguinis spissa simul peccat, optime conducit, medicamentis iam nominatis addere sal digestivum v. g. Tart. Vitriol. nitr. antimon. arcan. 2pl. & similia, quibus non solum sanguis, sed etiam visciditates, in primis viis obviæ, resoluuntur atque diuresis melius promouetur. His vero statim subiungenda sunt remedia, quæ sanguinem particulariter congestum, per vniuersum corpus æqualiter distribuunt, quod quidem per eff. Alexipharm. exigua dosi exhibitam obtinetur. Præferenda autem sunt diluentia, decocta vel infusa e Rad. & Herb. diapnoicis parata, vt Scorzoner. Sarsaparill. Cichor. Herb. Veron. teucris veri &c. nec non per potum Thée & Coffee largiter haustum. In *clauo hysterico* Millefolium, quod in turbis hypochondriaco-hystericis specifica efficacia præditum est, vel in forma decocti, vel essentia, cum eff. Cascarill. Pimpin. commixta, egregie se commendat: si autem dolores huic methodo, per nonnullos dies adhibita, non cedant, circumspecte eos sedare licet, & quidem per aliquot grana MP. de Cynog. aut Theriac. coelest. pulueribus supra nominatis miscenda & versus somnum porrigenda, ea tamen cautela, vt eodem tempore alui obstitio non adsit. His vero vtp̄ plurimum carere

carere possumus, cum experientia docuerit, Cinnabarin cum aliis conuenientibus mixtam & maiori dosi exhibitam etiam in valde pertinaci Hemicrania effectum anodynum satis notabilem exhibere, cuius rei testimonium adlegat *Excell. Dom. Præs. Consp. Med. Pr. Tab. de Hemicrania.*

§. X.

Quod vero *Cephalæam* strictim concernit, in eius cura circumstantiarum ratio habenda est, & medici iudicio relinquendum, an curatio a purgatione, vel potius ab humorum correctione incipienda sit. Quodsi enim simplex causa phethorica adest, eaque tantum vel pertinax, vel habitualis & sæpius recurrens, manet eadem methodus §. præcedentibus in reliquis dolorum capitis speciebus commendata. Quando autem iam stases adsunt seroso-mucidæ & tenaces, fortior earum requiritur resolutio per antiecatarrhalia atque acria resoluentia & diuretica, qualia sunt: Rad. Ari, Pimpin. alb. Vincetox. Angel. Herb. amaræ scord. Cent. min. Card. bened. Ligna mundific. Gummi-refina resoluentes, vt ammoniac. Galban, imprimis autem tincturæ alcalinæ v. g. antimon. & Tart. cum salibus digest. supra laudatis, licet in hac humorum correctione diluentia e rad. & Herb. antea indicatis cum leni laxante combinata, reliquis formulis præferenda sint, nisi quod in serosa magis dyscrasia ex commendatione *Excell. D. Præs. Ess. succin. c. spir. volat. C. C. & Tinct. Tart. egregie* conducat. Hac methodo, per nonnullos dies adhibita, laxans propinetur ad materiam e corpore proscribendam, idque prout circumstantiæ postulant, vel fortius, e Galap. Helleborinis, Extr. Panchym. Crol. aut similibus paratum, vel lenius,

rhabarbarinum, Pil. STAHL. & BECCHER. &c. *Cephalæa Scorbutica & venerea* exposcit mali primarii extirpationem, de quibus hic fusius differere non possumus, illud tantum adiicientes, quod si iam præscriptæ methodo inueteratum malum, licet a simplici causa ortum, cedere recuset, ad eius fortiorem colliquationem & remotionem, mercurialia, vt in statu venereo, tentanda sint, quemadmodum in humorum extravasatione ab externa violentia, si certa ad sint signa, ad *trepanationem* confugiendum est.

§. XI.

Tertiam denique *indicationem* quod attinet, nempe *toni roborationem*, ea neque in omnibus necessaria est, neque prius tentanda, quam in paroxysmi declinatione. Ex tot vulgaribus tonicis pauciora tuto adplicantur, mixtura autem tonica STAHLII, e spiritus C.C. rectific. Part. I. & Tinct. antimon. part. II. composita & modice propinata, optime se commendat. Sic etiam ante citata alexipharmaca, si continuantur, effectum æque tonicum edere solent. Tonico-neruorum numero porro adnumeratur eff. succin. quæ præter lenissimum tonicum effectum, etiam diuretico-discutientem habet, & cum simul remotiue agat, tuto adplicatur; cum martialium contra vsus in hoc adfectu valde ambiguus sit, nisi quod Croc. mart. antimon. aperit. STAHL. debita circumspectione exhibitus, imprimis in Hemicrania, bonum edat effectum.

§. XII.

Restat, vt de *externis* remediis adhuc nonnulla adiciamus. Quemadmodum finalis causa plurimarum congestionum versus caput, narium hæmorrhagia est; ita feliciter hic morbus curaretur, si certum & tutum haberemus remedium, quo hæmorrhagiam illam arte prouocare

re

re possemus. Commendantur quidem in hunc finem varia, sed incerto effectu, v. g. Comi Millefol. flor. gramin. setæ suilla &c. ipsa vero narium scarificatio more *Aegyptiorum* externe prope nasum, vel interne in eius septo facta, plus fortasse præstaret, si vsu recepta esset, quam reliqua artificia. *Conf. STAHL. Progr. de Scarificatione narium aegyptiaca.* Interim tamen applicatio *hirudinum* ad apicem nasi, tempora vel aures in his adfectibus, imprimis Cephalæa, sæpius magno cum fructu facta est; quæ etiam in paroxysmo tuto fit, præsertim in Hemicrania virorum quæ ab hæmorrhoidum suppressione ortum duxit, vbi tamen meliori effectu hæmorrhoidalibus locis applicantur. Omnibus autem hisce modis sanguinem superfluum subtrahendi & simul deriuandi, præferenda est Venæsectio in pede. Hæc quidem in paroxysmo non commendatur, nisi quidem instatu summe plethorico & congestione tam vehemente, vt maiora inde mala metuenda sint; extra paroxysmum autem, imprimis circa æquinoctia, sufficiente quantitate instituta, nouum mali recursum ad vota præcauere solet.

§. XIII.

Inter externa remedia proreuellorio scopo egregie etiam conducunt *pedilunia*; notandum vero est, quod nec nimis calide nec nimis frequenter adhibenda sint, quibus casibus maiorem sanguini ebullitionem conciliant; alii autem successus sub eorum vsu legitimus esse debet. *Ligaturæ* demum & *frictiones* cum panno aspero in eundem finem bono cum effectu vsurpantur. In casibus autem rebellibus, Cephalæa v. g. a suppressione & repulsionem excretionum serosarum oriunda, nec non in Hemicrania valde pertinaci, *apoplegmatisimi* partim per *fonticulos*, &

pro

pro re nata, per *setacea* instituendi sunt, partim vero efficacax reuulsio, adplicatione *encurbitularum caecarum & vesicatoriorum*, tentanda est. Loco denique adfecto externe multa quidem ab Auctoribus exhibenda commendantur; sed quia hæc tantummodo superficialia sunt atque ad morbi causam alte non penetrant: vix possumus præter spirit. vini camph. croc. vnguent. alabastrin. & Rad. Rhodiam, epithematis forma adplicatam, aliquid certi de illis adserere.

§. XIV.

Si hac medicatione paroxysmus cessauit, eiusdem recursus præcauetur iisdem indicationibus & remediis, de quibus iam mentionem fecimus. *Quantitas* nempe sanguinis superflua subtrahenda est per *Venesectiões* circa æquinoc̄tia, & si hæ non sufficiunt, etiam circa solstitia institutas; quo etiam *scarificationes* in adfuetis referendæ sunt. *Consistentia spissa* corrigitur per supra laudata incidentia, resoluentia & sanguinis æqualem distributionem promouentia. *Qualitas autem vitiosa* per temperantia corrigitur & diluentia. Omnium vero maxime respiciendum est negotium mensium & hæmorrhoidum, quarum excretionum legitimus successus, præsertim in feminis, per vsum *Pil. STAHLII* aut *BECCHERI*, singulis mensibus per quatuor vel plures dies, repetendum, obtinetur, ac tum quascunque dolorum capitis species ordinariè soluit. Quoad *diætã*, in sensibilibus subiectis, Hemicrania vel Cephalæa laborantibus, omnino nocent cibi dyspepti, nimis sicci, aromatici, potus spirituosi, aer humido-frigidus & transpirationis suppressio, imprimis autem animi commotiones qualescunque; sed vltimo loco præ reliquis omnibus regulis, motum corporis placidum tam præseruatiue quam curatiue institutum, ægris hoc morbo correptis, iterum iterumque commendamus.

T A N T U M.

VIRO

VIRO JUVENI

PRÆCLARO ET EGRIGIE DOCTO DOMINO
CANDIDATO

IOANNI CHRISTOPHORO
UNTZERO

MVL TAM PRECATUR FELICITATEM

PRÆSES.

Viri prudentis character singularis est,
ut opportuno tempore sapienter
utatur, Ἐὐὐὐὐὐὐὐ Paulinum
ubique animaduertat. Exempla
quidem in contrarium adferre, odiosum esset:
attamen multa multorum hominum vota, qui-
bus annos sine fructu præteritos reuocare solent,
nimis sero audiuntur. Quare magno mihi sem-
per fuit, eritque solatio, quoties vidi, & in po-
sterum videre licebit, temporis iacturam non
omnibus esse communem. Id quod TVO, Cla-
rissime Candidate, exemplo, latus obseruavi.
Postquam enim hac in vrbe Ἐ natus Ἐ educa-
tus

F

tus

tus es: ipsa loci natura TIBI fuit commoda,
addiscendi ea, quae faciunt iuuenem tam mori-
bus, quam doctrina probe cultum. Quare lit-
teras, quas vocant humaniores, non oculo fu-
gitivo, seu in transitu, adspexisti, sed, præter
sic dictas eruditorum linguas, etiam gallicam an-
glicamque TIBI reddidisti familiares. Cum-
que postea Medicinæ TVVM diceres studium:
optime reputabas, artem hanc salutarem, Cam-
pum habere ampliorem, quam ut consueti trien-
nii cancellis includi posset. Vnde primum vite
academica curriculum tanta peragebas industria,
ut altero in stadio, agrotantes in regio, quod
Hala nostra est, pædagogio, & in schola Or-
phanotrophei latina curæ TVÆ atque inspecti-
oni commendari potuerint. Qua in palæstra cum
satis exercitatus esses, idoneus eras, ut medicus
constituereris ordinarius laudabilis illius institu-
ti, quod PERILLVSTRIS DOMINA de
GERSDORF, orphanorum educationi conse-
crauit. Nunc, munere deposito, redis in patri-
am urbem, & tandem eos consequeris honores,
quos Alma Fridericiana industrie TVÆ ex me-
rito confert. Gratulor ergo TIBI & gratulor
dilectissimis Parentibus, DEVMque ter O. M. pre-
cor, ut ea omnia Reipublicæ sacra sint & fructuosa.
Vale. D. d. X. Oß. MDCCXLI.

NOBI-

NOBILISSIMO ET DOCTISSIMO DOMINO
CANDIDATO

IOANNI CHRISTOPHORO
UNTZERO

FAVSTA QUÆVIS ADPRECATUR

JO. EBERHARDVS JUNCKER

MED. DOCT.

In vita nostra ad omnes res prudentia est adhibenda. Hanc Cicero inter quatuor officia viri boni primo loco ponit. Est autem prudentia idem ac providentia & circumspectio, ne ad certum periculum adducamur. Navigantes hoc unum laborant, & omnes curas huic accommodant, ut scopulos in mari Syrtesque naufragas fugiant: & viantes in itinere cavent, ne de via recta desistant aut depellantur. In medicina quoque admodum multi casus nobis offeruntur, in quibus prudentia, cura & cautione opus est, ne offendamus: hinc Medici prudentes & periti audiunt, qui non solum sciunt medicinam facere, sed etiam expectare, motus

F 2

natu-

natura salutes obseruare, eique languenti manus adhibere, impedimenta remouere, & in rebus arduis nihil audacter & temere suscipere, ne salutem agrotorum offendant. Schola Salernitana duo tantum Medicorum scandala, hydropem nempe & quartanam, posuit: TV vero, Candidate dignissime, hac TV A dissertatione inaugurali aliam adhuc offensionum speciem in doloribus capitis doces, in eaque specimen diligentia & experientia TVÆ offers. Non solum enim stadium studiorum cum animi adplicatione & praestanti industria rite emensus es, sed cum laude etiam hic & apud alios curam ægrotorum habuisti. Redux autem factus immunitatum medicarum publicum sigillum expetiisti, quod TIBI etiam hodie offertur. Gratulor TIBI, Amice, hos honores, quos ceu premium assiduitatis capessis. Et cum nullus dubito, quin officium boni viri, hoc est, prudentis Medici perfecturus sis: diuinum fauorem & gratiam felicesque successus TIBI expeto. Vale. Dab. Hale Magdeb. D. XVIII, Octobr. MDCCXLI.

PRÆNO-

PRÆNOBILISSIMO ET DOCTISSIMO
DOMINO CANDIDATO

FAVORI ET AMICO AESTVMATISSIMO

S. P. D.

J. G. KRÜGER.

Magnam, quam semper delectationem capio, ex præclaris ingeniorum erectiorum studiis, nunc etiam dissimulare nequeo. Quare non concedam ut, quod aliis in arenam academicam prodeuntibus præstiti gratulationis publicæ officium, in TE, Doctissime Amice, iam desideretur. Facio id eo lubentius, quo rariores & minus frequentes sunt tales, etiam ex conterraneis nostris, qui ad veram eruditionis laudem & infucata virtutis præmia adspirantes, utilitati publicæ viuunt. Indulgent, proh dolor! plurimi ingenio suo & omnibus vita peruersa illecebris. Præteritorum obliuiscuntur, præsentia negligunt, futura non curant. Ast qualis quæso tantorum malorum fons atque origo? Dicam quod sentio. Petulantioribus animis

mis speciosus libertatis academica titulus arri-
det, frena mordere consueti, effrenem licentiam &
vitiorum impuritatem querunt. Existimant
gladio alligatis nemini de via cedere, neminem
salutare licere. His calcaribus impulsī, iusto ci-
tius ad academias, Minerua sacra auolant, & pue-
rilitatem in omnem vitam transducunt. Hi cum
grammaticam & elegantiores, quas dicunt, litte-
ras ut viles & labore indignas res alto supercilio
contemnunt: Priscianum semper fere & ubique
offendunt, nunquam cum ipso, nisi Diis placuerit,
in gratiam redituri. Oleum propterea & operam
perdunt, qui ad scientiarum mysteria praepropera
festinatione auolant, & reconditis disciplinis te-
merario ausu immisceri cupiunt, nondum ex ephe-
bis egressi. Nascuntur tales in detrimentum rei-
publicae, qui, dum vix de alia re, quam de vesti-
mentis ancilla matris suae dilectissime ornatiori-
bus quam par esset, differere & solent & possunt,
muneribus publicis admoventur. Longissime abes,
& semper abfuisi, Doctissime Domine Candidate,
ab hac peruersissimorum hominum turba. Omne
enim tempus, a quo futura salus pendere solet,
in studiis consumpsisti, quae hominem vere perfici-
unt & sibi aliisque vtilem reddunt. Arti saluta-
ri laudabilem nauasti operam viam monstrante
VIRO in praxi medica incomparabili, & de genere
buma-

humano praclare merito & adhuc merente, EXCEL-
LENTISSIMO JUNCKERO. VIRO hoc vere pio,
sincero & docto duce, fieri non potuit ut inutilia &
minus olim profutura pratuleris utilioribus & adeo
necessariis, ut a felicitate humana seiungi neque-
ant. Vidit iam orbis luculenta dexteritatis
TVÆ in sanando specimina. Accedit morum
integritas & elegantia omnibus bonis probata.
Quare TIBI, Doctissime Domine Candidate
gratulor honores academicos, a gratioso medico-
rum ordine decretos, quibus nihil est ad publicum
diligentia TVÆ testimonium honestius, & ad
aliis inserviendum accommodatius. Fortunet
DEVS O. M. Tuos labores practicos, illosque
in rem TVAM & emolumentum publicum feli-
cissime cedere iubeat. Vale rectissime.

Sie Frage ist nicht ungemeyn:
Wo muß im Menschen doch der Sitz der Seele seyn?
Kein Wunder, wenn man aus des Hauptes Schmerzen schließt,
Daß in dem Haupte auch der Seele Wohnung ist.
Wenn sonst ein anderer Schmerz verschiedne Glieder plaget,
Und ein verwegner Stich an harten Knochen naget:
So ist es zwar ein Schmerz der auch die Seele trifft
Doch keine Niedrigkeit in ihrer Wirkung stift.
Allein wenn unser Haupt der Schmerzen Stiche fühlet,
Und das erhitte Blut in zarten Säfern wühlet,
So ist der edle Theil als wie vom Schlag genührt
Und von der Seele wird das Ruder schlecht geführt.

Den

Den Schmerz, Geheurer Freund, nennst du ein Aergerniß.
Du hast auch völlig Recht. Die Sache ist gewiß
Ein Aergerniß für die, die in dem Schmerzen beben,
Ein Aergerniß für die, die ihn gar selten heben.
Beweise deine Kunst, und hebe diesen Stein,
Manch angefochtnes Haupt wird dafür dankbar seyn.

Dem Herrn Doctore gratulirte hiedurch zur
angenehmen Würde mit herzlichster Aus-
wünschung alles Segens und Wohlergehens

Friedrich Eberhard Rambach.

Diac. Marian. Hal.

Sic tandem cingit TIBI tempora magnus Apollo
Lauro, quam præbet cunctis, qui spernere vulgus
Incultum curant, genium quod stramine pascit.
TV scandis cathedram, non pallidus is metus hostis,
Pectore dum forti vincis, quum tela vibrantur.
Dulce decus! luctans quod nunc diligentia carpit,
Gratulor ex animo, quo iam fulgebis, honorem.
Apprecor, vt morbis cunctis solatia præstes,
Arte TVA crescas, numquam minuantur amici.

Hæc gratulabundus adiecit

J. D. K. G. C.

38

Est es Hoch-Edler Freund, schon einmal eingeführt,
Daß, eh man Doctor wird, man erstlich disputirt:
So darffst doch Du Dich nicht um diesen Titel zancken.
Denn, stellst Du Dich gleich auch zum klugen Zweykampff dar,
So ist doch ausgemacht und längstens offenbar,
Du habest Deinen Hut und schönes Purpur-Kleid,
Das Dich nach Würden ziert, nicht dem gelehrten Streit,
Mein, sondern Deiner Kunst, Verdienst und Fleiß zu danken.

Dieses schrieb aus Hochachtung
und Liebe

Johann Friedrich Job. J. V. Ldus

n. d. 3. Hoch-Freyherrl. Gerßdorffl. Ge-
richts-Verwalter und Secretarius zu Groß-
heunersdorff bey Zittau.

Sagea weint, und ihrer Würde Pracht,
Die ehedem nur kluge Scheitel zierte,
Und deren Glanz der Völcker Herzen rührte,
Verhüllt ein Dunst und schwarze Wolcken-Nacht.
Sie klagt betrübt, ihr Purpur sey entehrt,
Ihr Heiligthum mit frecher Faust zerstöret,
Ein kühnes Volk, von allem Wissen leer,
Verfolge sie, drum weine sie so sehr.

Und weine nur! dein Seufzen ist gerecht:
Sch'et! welsch' ein Schwarm um ihren Thron sich findet,
Den Doctor-Hut ihr aus den Händen windet
Und freventlich die hohe Würde schwächt!
Kann einer kaum ein schlechtes Pulver reiben,
Das Podagra durch opium vertreiben,

¶

Und

Und Spiritus aus bürren Kräutern ziehn;
Gehört sogleich der Doctor - Hut für ihn.

Der bringt und trozt auf seine Wissenschaft,
In kurzer Zeit durch schwitzen und purgiren
Geschwulst und Krebs und alles zu curiren;
Und jener pocht auf seiner Salben Krafft.
Der hat etwa Hippocratem gelesen,
Und weiß wohl kaum wer Aesculap gewesen,
Und bilbet sich aus tollem Wahwitz ein,
Er müste wohl Hygeens Liebling seyn.

Doch nur getrost! Hygea fasse dich,
Der Söhne Schaar, die Phöbus dir erzogen,
Die an der Brust der Weisheit selbst gefogen,
Entbrennen schon und rüsten eifrigst sich!
Sie rüsten sich, die Aster - Brut zu dämpfen,
Die Naserey der Thoren zu bekämpfen.
Und siehe da! hier ist ein ächter Sohn,
Der kämpft um dich und kämpft um deinen Thron.

Nimm, Werther Freund, nimm diesen Ehren-Cranz,
Den, weil Du schon bisher so gut gefochten,
Hygeens Hand vor Dein Verdienst gefochten,
Vermehre nur noch ferner ihren Glanz!
Ich sehe schon den Schwarm der Thoren weichen,
Sie fürchten sich vor Deinen Sieges - Zeichen.
Drum streite nur und weiche nicht zurück
So steigt Hygeens Ruhm! so wächst und blüht dein Glück!

Johann Jacob Weber.

Med. Cultor.

Gewünscht,

S Ewünscht, gehofft, gesehnt: ich sehe nun Dein Glück;
Es lohnet Deine Müh, es stillt mein Verlangen.
Mein Freund, ich denke jetzt, an jene Zeit zurück,
Da wir der Weisheit uns zu widmen angefangen.
Schon damals merckte ich von Deinem Fleiß an,
Durch den Du andern oft ein reizend Beyspiel worden,
Das was ich nun vergnügt als wirklich sehen kan.
Hygea nimmt Dich auf, als Glied, in Doctor-Orden.
Nun wird der ganzen Kunst der Weisen offenbar,
Daß Du mit Eysen Dich der Weisheit hast beflissen.
So wird an Dir erfüllt, so ist und bleibt es wahr:
Wer seinen Fleiß nicht spart, den wird die Ehre küssen.
Glück zu! was Dich vergnügt, das ist auch meine Lust:
Dis fordern ja von mir der treuen Freundschaft Triebe;
Die überliefern Dir den Wunsch der frohen Brust,
Die Frucht der zärtlichen und unverfälschten Liebe.
Der Schöpfer leite Dich in wahrer Geistes-Ruh:
Er schaffe daß Du kanst in steter Freude sizen.
Und legt er überdem Dir viele Jahre zu:
So wird Dein Fleiß und Kunst der Welt noch vieles nützen.

Mit diesem wollte seinem geehrtesten Freun-
de, wegen der erlangten Doctor-Würde
Glück wünschen

Johann Christian Kneisel, Hal.
Der Gottesgelahrheit Beflissener.

Dulcis

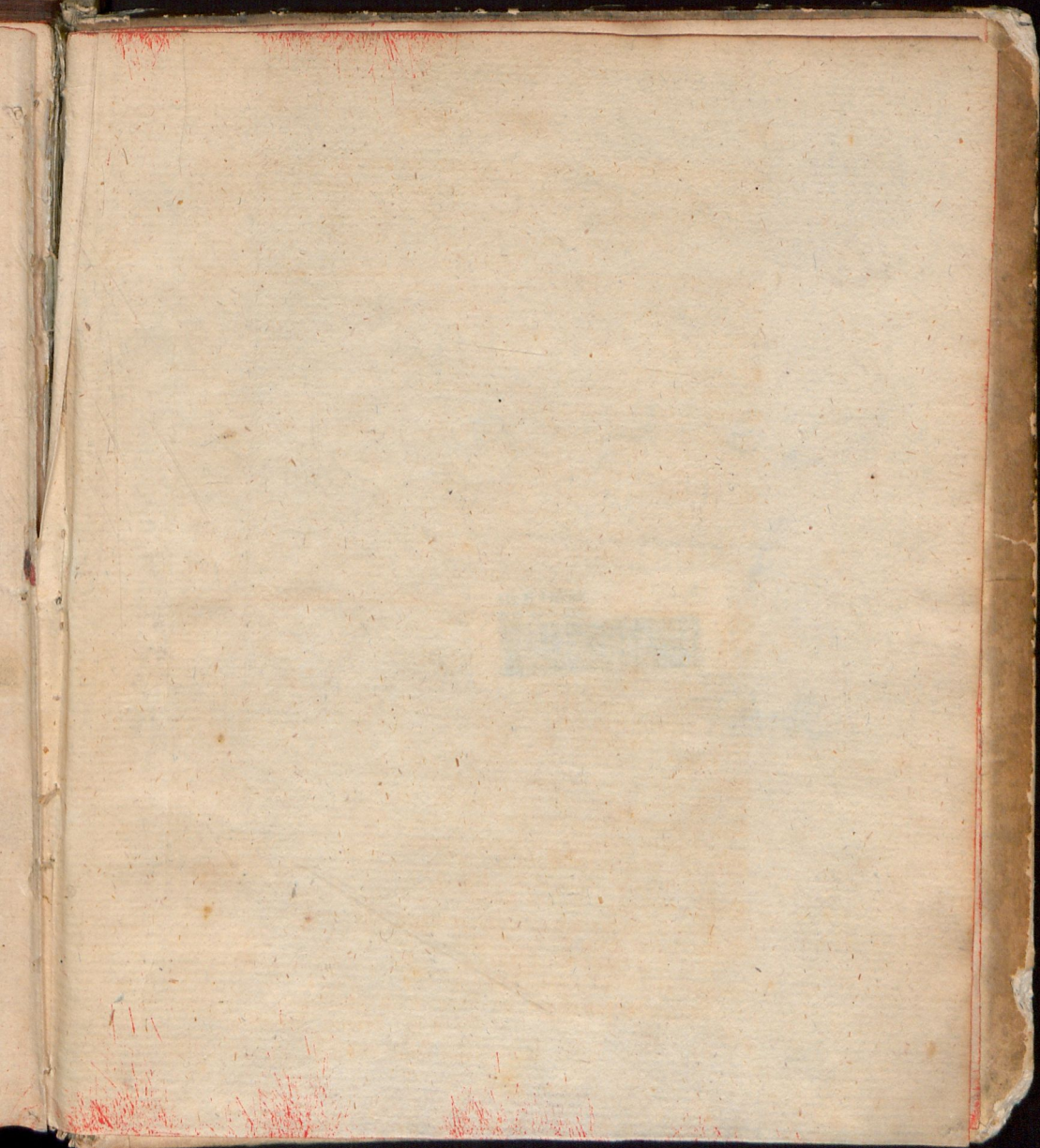
Dulcis Amice TIBI collatos grator honores,
Quos animi dotes promeruere TIBI.
En! Icetor TEcum : nam quid mihi carius esset?
Tu meus es alter spiritus, alter ego.
Hinc pro TE tendo supplex ad fidera palmas,
Vt fauceat Summum Numen vbique TIBI.
Sis Medicus felix! nil nostrum frangat amorem.
Viuas! TE nullo sollicitante metu!

*Integerrimo Amico amicus gratula-
bundus scripsit*

JOANNES DANIEL BVSCH,

Hal. S. S. Theol. Cult.

00 A 6272

f

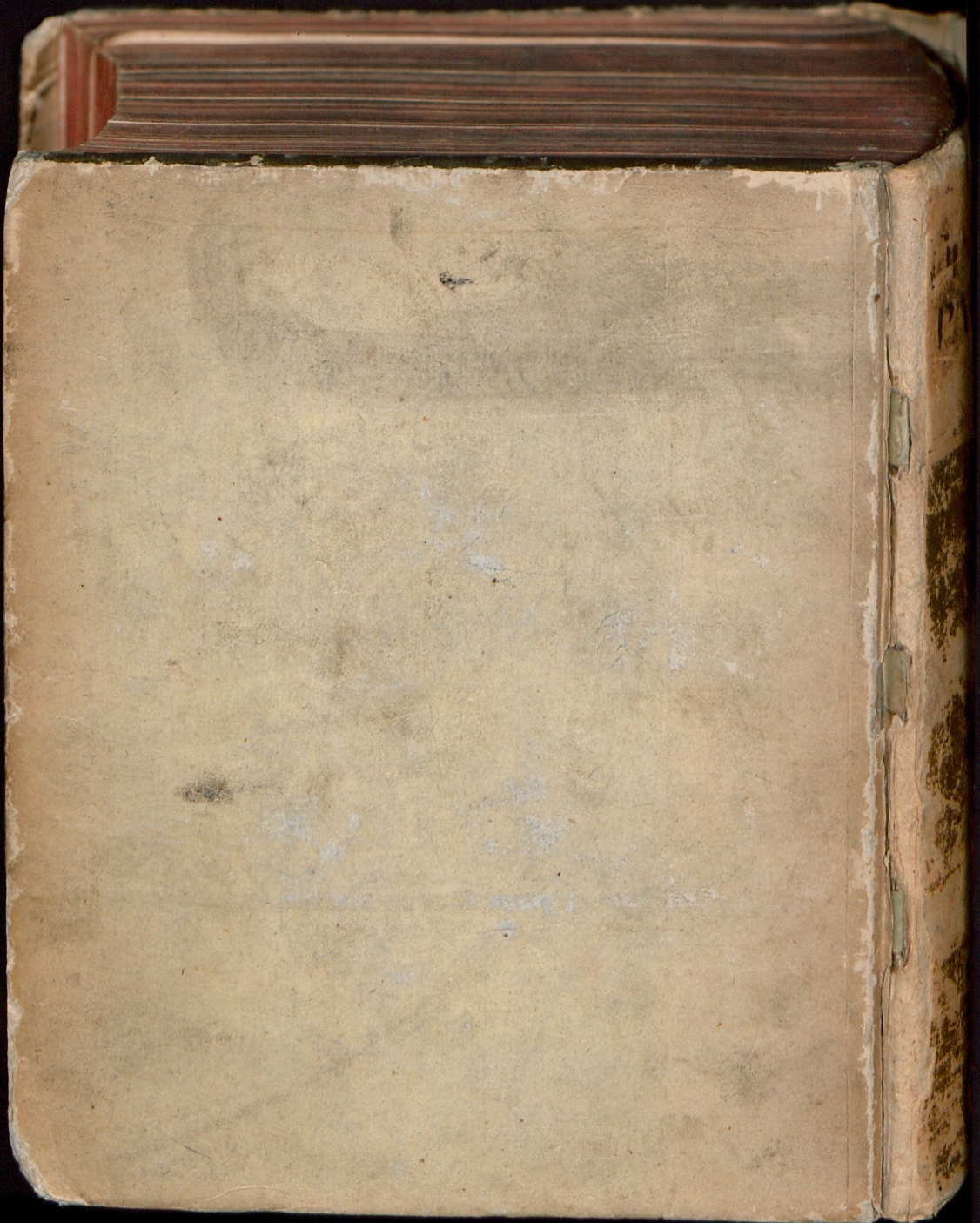
ULB Halle 3
002 827 158

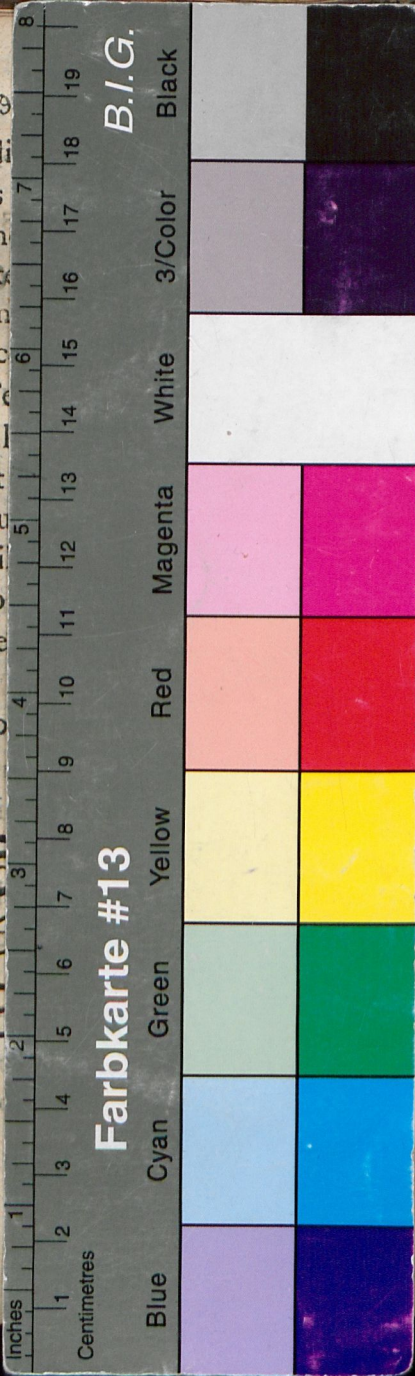

TA-OL

Reha ✓

DISSERTATIO INAUGVRALIS MEDICA
DE

DOLORIBVS CAPITIS,
SCANDALO MEDICORVM
DIFFICVLTER REMOVENDO

QVAM

ANNVENTE SVMMO NVMINE
CONSENTIENTE ORDINE AMPLISSIMO MEDICO
IN ALMA FRIDERICIANA

PRÆSIDE

*VIRO EXCELLENTISSIMO EXPERIENTISSIMO
DOCTISSIMO QVE*

DN. D. JOANNE JVNCKERO

MEDICINÆ PROFESSORE PVBLICO ORDINARIO
PATRONO AC PRÆCEPTORE PIE DEVENERANDO

PRO GRADV DOCTORIS
SVMMISQVE IN ARTE SALVTARI HONORIBVS AC
PRIVILEGIIS LEGITIME IMPETRANDIS

Anno MDCCXLI. d. Octobr.

PVBLICÆ ERVDITORVM DISQVISITIONI SVBMITTIT
AVCTOR RESPONSVRVS

IOANNES CHRISTOPHORVS UNTZER,
HALENSIS.

HALE MAGDEBVRGICÆ,

Typis IOANNIS CHRISTIANI HILLIGERI, Acad. Typogr.